

Μάνης Χρυσόστομος: «Καινής Διαθήκης μελέτες στο Περιοδικό «Θεολογία» κατά την πρώτη πεντηκονταετία (1923 - 1973)»

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης](#)

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Μάνης κ. Χρυσόστομος Γ' έλαβε μέρος στο Β' Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο του Περιοδικού Θεολογία της Ι. Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος που διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη και μίλησε με το θέμα: «Καινής Διαθήκης μελέτες στο Περιοδικό «Θεολογία» κατά την πρώτη πεντηκονταετία (1923 - 1973)».

Παρακάτω η Εισήγηση:

Τό έπιστημονικό περιοδικό «Θεολογία» ιδρύθηκε τό 1923. Ίδρυτής υπήρξε ό Άρχιεπίσκοπος Άθηνών καί πάσης Έλλάδος καί Άκαδημαϊκός Χρυσόστομος (ό Παπαδόπουλος).

Ή διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ άνετέθη υπό τοῦ ίδιου τοῦ ίδρυτοῦ του στόν καθηγητή - άκαδημαϊκό Γρηγόριο Παπαμιχαήλ, ό όποίος διηύθηνε τοῦτο μόνος από τό 1923 καί στή συνέχεια ως μέλος τῆς τετραμελοῦς διευθυνούσης έπιτροπῆς. Ώς εἶναι γνωστόν, στίς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ, δημοσιεύονται έπιστημονικές μελέτες καί πραγματεῖες, άναφερόμενες σέ θέματα θεολογικῆς έπιστήμης αλλά καί σέ συγγενεῖς έπιστήμες (νομική, φιλοσοφία, ιστορία). Πολυγραφότατοι υπήρξαν οί Χρυσόστομος Παπαδόπουλος καί ό καθηγητής Παναγιώτης Μπρατσιώτης. Ένας πληρέστατος κατάλογος όλων τῶν μελετῶν καί άρθρων πού έχουν δημοσιευθεῖ στό περιοδικό μέχρι καί τό 1962 έχει γραφεῖ σέ μελέτημα τοῦ Σ. Ρουμελιώτου υπό τόν τίτλον: «Βιβλιογραφικόν εύρετήριον πραγματειῶν Έπιστημονικόν περιοδικόν «Θεολογία» 1923-1962, Άθήναι 1963. Σπουδαία τυγχάνουν έπίσης καί τά διαλαμβανόμενα στό «Κριτικόν καί Βιβλιογραφικόν Δελτίον». Έπίσης από τοῦ τόμου (19ου) δημοσιεύεται Βιβλιογραφικόν Δελτίον υπό τοῦ Ίω. Καρμίρη καί από τόν 28ο τόμο Βιβλιογραφία τοῦ Έλληνικοῦ Όρθοδόξου Έκκλησιαστικοῦ Δικαίου υπό

τοῦ καθ. Ἄν. Χριστοφιλοπούλου.

*

Σχετικά μέ μελέτες καί ἄρθρα πού πηγῆ ἔχουν τήν Καινή Διαθήκη αὐτά εἶναι ἄρκετά στό περιοδικό καί πολύ ἀξιόλογα κατά τήν πεντηκονταετία 1923-1973.

Ἐμεῖς, στήν εἰσήγησή μας αὐτή, θά ἐστιάσουμε τήν προσοχή μας σέ μερικές μελέτες πού παρουσιάζουν ἐξαιρετικό βιβλικό ἐνδιαφέρον.

Ἐνα πρῶτο θέμα πού παρουσιάζεται ἤδη στόν 1ο τόμο (1923) ἀναφέρεται στό λεγόμενο ζήτημα τοῦ τέλους τοῦ κειμένου τοῦ κατά Μάρκον Εὐαγγελίου. Εἶναι ἄρθρο τοῦ Χαριλάου Παπαϊωάννου μέ τόν τίτλο «Τό τέλος τοῦ κατά Μάρκον Εὐαγγελίου».

Τό ζήτημα συνίσταται στό πώς περατοῦται τό κείμενο τοῦ Εὐαγγελίου. Δηλαδή στή φράση τοῦ 16ου κεφ. στόν στίχο 9 «ἐφοβοῦντο γάρ» ἢ στόν στίχο 20 τοῦ ἰδίου κεφαλαίου «διά τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. Ἀμήν»;

Τοῦτο, καθ' ὅτι ὑπάρχουν μερικές ἀμφισβητήσεις ὡς πρός τήν ἀuthεντικότητα τῶν στίχων 9-20 τοῦ τελευταίου κεφαλαίου 16. Δηλαδή, οἱ στίχοι αὐτοί ἐλλείπουν ἀπό μερικά παλαιά χειρόγραφα. Ὅστόσο, πολλές εἶναι οἱ μαρτυρίες ὅτι καί οἱ στίχοι αὐτοί 9-20 τοῦ ἐπιλόγου τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Μάρκου περιλαμβάνοντο ἐξ ἀρχῆς στό ἐν λόγω κεφάλαιο. Οἱ περισσότεροι κώδικες μεγαλογράμματοι καί οἱ μικρογράμματοι περιέχουν καί τούς στίχους αὐτούς. Προσέτι, βρίσκουμε τούς στίχους αὐτούς καί στά Εὐαγγελιστάρια τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα καί τῆς Ἀναλήψεως ἀλλά καί στά ἑθρινά Εὐαγγέλια. Ὁ καθηγητής Ἀγουρίδης ἀναφέρει ὅτι «ἡ ἀφήγησις ἐσυνεχίζετο πέραν τοῦ στίχ. 16,8 ἀπωλέσθη ὅμως ἐντελῶς τυχαίως ἢ ἀπεσκορακίσθη δι' ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς αἰτίαν».1

Στόν 5ο Τόμο (1927) παρουσιάζεται μία μελέτη μέ τόν τίτλο «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, Τίς ἡ ἔννοια αὐτῆς; Χαρακτηριστικά τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ». Εἶναι γραμμένη ἀπό τόν ἀρχιμ. Θεόφιλο Σπυρόπουλο, Καθηγητή τοῦ Ἑλλ. Σεμιναρίου «Ἁγ. Ἀθανάσιος» στήν Ἀμερική.

Ἐχει, πράγματι, πολύ ἐνδιαφέρον ἡ ἔκφραση «Βασιλεία τοῦ Θεοῦ». Ἀπαντᾶται στή Καινή Διαθήκη πολλές φορές. Θά λέγαμε ὅ,τι ὀλόκληρη ἡ Κ. Διαθήκη μιᾶ γιά τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἐκθέτει τούς ὅρους ὑπό τούς ὁποίους θά κατακτήσουμε τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὅμιλεῖ πολύ χαρακτηριστικά, ποῖοι θά εἰσέλθουν στή νέα αὐτή κατάσταση καί πραγματικότητα καί ποῖοι θά ἀποκλειστοῦν. Ποῖος εἶναι «εὐθετος γι' αὐτήν καί

ποῖος θά εἶναι μείζων». Κατά δέ τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή: «Εὐαγγέλιον ἐστὶν ὁ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας ὑψηλότερος λόγος».2 Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Παράδεισος, ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνία, ἡ κατάστασις τῆς θεώσεως. Καί θεώσις εἶναι ἡ μέθεξις τῶν ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν, ἡ «πρὸς τόν Θεόν, ὡς ἐφικτόν, ἀφομοίωσις τε καὶ ἔνωσις».3

«Ἡ βασιλεία αὕτη, εἰς τὴν ὁποίαν θά εἰσέλθουν ἢ ἡ αἰώνιος ζωὴ ὀνομάζεται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ δὴ βασιλεία τοῦ Πατρὸς ἢ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ».

*

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει καὶ ἡ μελέτη ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον «Ἑρμηνευτικὴ» τοῦ ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Διονυσιάτη στὸν 6ο τόμο (1928). Στὴν μελέτη του αὐτῆ, ὁ ἁγιορείτης συγγραφεὺς, ἐρμηνεύει ἀρκετὰς λέξεις καὶ φράσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἀναφέρουμε ἐδῶ μερικὰς: «Ἀνθρακιά» (Ἰω. 21,9). Σημειώνεται ἡ λέξις αὐτὴ στὴν μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του ἐμφάνισις στοὺς ἐπτὰ μαθητὰς στὴν Τιβεριάδα, ὅπου ὁ Χριστὸς στὸν αἰγιαλὸ προσφέρει ἄριστον στοὺς μαθητὰς. Ἐκεῖνοι κατάκοποι, ὅταν ἀπεβιβάσθησαν στὴ ξηρὰ μετὰ τὴν ἀλιεῖα, εἶδαν «ἀνθρακιάν κειμένην, δηλ. ἕνα σωρὸ ἀναμμένα κάρβουνα καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον» (Ἰω. 21,9). Ἡ ἀνθρακιά, τὸ ὀψάριον καὶ ὁ ἄρτος δηλώνουν τὴν θεία Πρόνοια.5

Ἄλλη φράσις τῆς μελέτης εἶναι «ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς» (Ἰω. 5,39). Πρόκειται γιὰ λόγον τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους μετὰ τὴν θεραπεία τοῦ παραλύτου τῆς Βηθεσδα, οἱ ὅποιοι τὸν κατέκριναν ὅτι ἡμέρα Σάββατο ἐθεράπευσε τὸν παράλυτον καὶ ζητοῦσαν νὰ τὸν φονεύσουν ὡς καὶ τὸν θεραπευθέντα, διότι ἡμέρα Σάββατο μετέφερε τὸ κρεβάτι του ὅπου ἦταν σ' αὐτὸ ἄρρωστος 38 ἔτη. Βέβαια, ἤθελαν νὰ τὸν φονεύσουν ὄχι μόνον ὅτι τὸ Σάββατο ἔκαμνε ὁ Χριστὸς τὸ θαῦμα καὶ ἔτσι κατέλυσε τὴν ἀργία, ἀλλὰ διότι ἔλεγε ὅτι ἔχει Πατέρα του τὸν Θεόν καὶ ἔκανε τὸν ἑαυτὸν του ἴσον πρὸς τὸν Θεόν. Στὴ διδασκαλία του αὐτῆ τοὺς εἶπε καὶ τὴν φράσις ὅτι «ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ» (Ἰω. 5,39). Δηλαδή σεῖς ἐξετάζετε μὲ προσκόλλησιν στό ἐξαιρετικὸ γράμμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, διότι νομίζετε ὅτι μὲ μόνη τὴν ἀνάγνωσιν θά ἔχετε αἰώνιον ζωὴν. Ἀλλὰ αὐτὰς μαρτυροῦν γιὰ τὸν Κύριον. Ἡ ἔννοια ἐδῶ τῆς λέξεως «ἐρευνᾶτε» ὑποδηλώνει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐπιφανειακὰ ἀναγιγνώσκουν τὴν Ἁγίαν Γραφή χωρὶς νὰ εἰσέρχονται στό βάθος τοῦ περιεχομένου της. «Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ θησαυρὸς καὶ ὁ πολῦτιμος μαργαρίτης ὁ κεκρυμμένος ἐν τῷ ἀγρῷ. Εἶναι τὸ ὕδωρ, τὸ ὑπάρχον εἰς τὰ βαθέα φρέατα τῶν γραφῶν».6

Μία ἄλλη φράσις πού παρουσιάζει καὶ ἐπεξηγεῖ ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἡ φράσις – χαιρετισμὸς τοῦ Ἀπ. Παύλου ἀπὸ τὴν Ρώμη, ὅπου ἦταν δέσμιος, στὴν ἐπιστολὴ του

πρός τόν Φιλήμονα. Στόν στίχο 1 καί 2 γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καί Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καί συνεργῷ ἡμῶν καί Ἀπφία τῇ ἀγαπητῇ καί Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν καί τῇ κατ' οἶκον σου ἐκκλησίᾳ» (Φιλ. 1-2). Ἐστιάζει τήν προσοχή ὁ μελετητής στήν τελευταία φράση «καί τῇ κατ' οἶκον σου ἐκκλησίᾳ». Ἐδῶ πρόκειται γιά τήν σύναξη τῶν πιστῶν, ἡ ὁποία συναθροίζεται στό σπίτι, ὅπως συνέβαινε τούς Ἀποστολικούς χρόνους. Ἐν προκειμένῳ, ἦσαν οἱ πιστοί χριστιανοί πού συναθροίζονταν στήν οἰκία τοῦ εὐπόρου χριστιανοῦ Φιλήμονος στίς Κολοσσές, ὅπου εἶχε ἀσπασθεῖ τόν χριστιανισμό ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἀπ. Παῦλο.

*

Σπουδαιότητας σημασίας εἶναι στόν 7ο τόμο τοῦ περιοδικοῦ (1929), ἡ μελέτη τοῦ καθηγητοῦ Παν. Μπρατσιώτου μέ τόν τίτλο: «Ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου, συμβολή εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ ὄρου». Πράγματι, ὁ Χριστός, τό δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος ὀνομάζεται Υἱός τοῦ Θεοῦ, Ἰησοῦς Χριστός, Μεσσίας, Ἐμμανουήλ, Λόγος, Κύριος, Προφήτης, Ναζωραῖος, Παῖς, ὁ Ἐρχόμενος καί ἄλλα καί βεβαίως καί «Υἱός τοῦ ἀνθρώπου». Ὁ καθηγητής καί Ἀκαδημαϊκός Παναγιώτης Μπρατσιώτης στή μελέτη του αὐτή ἐρμηνεύει καί ἀναλύει ἀλλά καί ἐμβαθύνει ἱστορικά καί θεολογικά στόν βιβλικό αὐτό χριστολογικό ὄρο «Υἱός τοῦ ἀνθρώπου» πού ἔχει ρίζες στή Π. Διαθήκη.

Εἶναι, τῷ ὄντι, ἄξιο προσοχῆς ὅτι «Υἱός τοῦ Θεοῦ» ἀλλά καί «Υἱός τοῦ ἀνθρώπου» εἶναι δύο ὀνόματα καί τίτλοι γιά τόν Χριστό. Τό μέν πρῶτο, δηλώνει τήν θεότητά Του, τό δέ δεύτερο τήν ἄκρα συγκατάβαση, τήν ἄπειρο ταπείνωση στήν ὁποία ὑπεβλήθη γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός χρησιμοποίησε τήν ἔκφραση αὐτή γιά τόν ἑαυτό Του καί μάλιστα γιά νά συγκαλύψει τήν δόξα Του.⁷ Ὅλοι οἱ Εὐαγγελιστές ἔχουν τήν φράση αὐτή καί ἐπί πλέον ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος, μάλιστα, ὅπως διαβάζουμε στίς Πράξεις βλέπει καί λέγει γιά τόν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου «ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ἐστῶτα»⁸.

*

Ἀξιόλογη θεολογική ἐργασία εἶναι στόν 18ο Τόμο (1940) τοῦ καθηγητοῦ Βασ. Ἰωαννίδη, μέ τόν τίτλο «Ἡ περί θείας Χάριτος διδασκαλία τῆς Κ. Διαθήκης».

Τό θέμα, Θεία Χάρις εἶναι πολύ σπουδαῖο καί λίαν καινοδιαθηκικό, ἀφοῦ ἡ Κ. Διαθήκη προσδιόρισε τήν ἔννοια τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς. Εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀντίθεση Νόμου τῆς Π. Διαθήκης καί Θείας Χάριτος τῆς Καινῆς. Αὐτή ἡ Χάρις, ὡς ὄντως θεία δωρεά, ἀποκαλύπτει καί δίδεται ἀπό τόν Θεό Πατέρα στόν Υἱό Του τόν Μονογενῆ, τόν Χριστό καί στό πανάγιο Πρόσωπό Του «ἡ χάρις καί ἡ ἀλήθεια

ἐγένετο»⁹. Ὁ Ἄπ. Παῦλος μάλιστα θά τονίσει «γινώσκετε γάρ τήν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν»¹⁰. Ἔτσι ἡ θεία Χάρις εἶναι ἐκείνη πού ἀναγεννᾷ τόν ἄνθρωπο καί αὐτή ἡ Χάρις εἶναι τό δῶρο τῆς ζωῆς. Εἶναι πολύ χαρακτηριστικό μάλιστα ὅτι στή Θ. Λειτουργία καί στό κέντρο αὐτῆς ἀκούγεται ἡ ἐκφώνηση: «Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί Πατρός καί ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶη μετά πάντων ἡμῶν». Ἐκεῖ στή Θεία Εὐχαριστία ἀλλά καί στά ἄλλα Ἱερά Μυστήρια μεταδίδεται ἡ Χάρις. Ἐπακριβῶς, γιατί «ἡ ἱστορική πραγματοποίηση τοῦ προαιωνίου θελήματος τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, γιά τήν σωτηρία τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου, συντελεῖται διά τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι ἡ «οἰκονομία τῆς χάριτος».¹¹

*

Στόν 22ο τόμο (1951) ἔχουμε μελέτη τοῦ Ἄμ. Ἀλιβιζάτου πού ἦταν ὁ Γεν. Γραμματέας τῆς Ἐπιτροπῆς Ἑορτασμοῦ Ἄπ. Παύλου μέ τίτλο: «Ὁ κόπος του». Εἶναι ὁ λόγος ὁ ἐκφωνηθεῖς ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ Παν. Ἀθηνῶν ἐπί τῇ 1900ῃ ἐπετείῳ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἄπ. Παύλου εἰς Ἑλλάδα, 29 Ἰουνίου 1951, σελίδες 163-180. Ἀναφέρεται στό χωρίο: «Εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ἡμῶν τῆς ἀγάπης οὐκ εἰς κενόν ἐγένετο» (Α' Κορ. 15,58 καί Α' Θεσσ. 1,3 καί 3,5). Καί στή συνέχεια, τό περιοδικό «Θεολογία» ἔχει ὁλόκληρο ἀφιέρωμα στόν Ἄπ. Παῦλο μέ ἄρθρα τῶν: Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν (συνεχίζεται καί ἐπόμενος τόμος μέχρι τόν 25ο καί τῶν: τοῦ λογίου πρωτοπρεσβυτέρου Διευθυντοῦ Τύπου καί Διαφωτίσεως στήν Ἄπ. Διακονία κατά τήν δεκαετία 1940-1950 Ἐμμανουήλ Μυτιληναίου (1900-1960) καί τοῦ καθηγητοῦ καί ἀκαδημαϊκοῦ Κων. Μπόνη (†1990).

*

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν γιά τούς μελετητές τῆς Καινῆς Διαθήκης καί βέβαια γιά ὅλους τούς πιστούς, οἱ δύο μελέτες τοῦ καθηγητοῦ Ἰω. Καραβιδόπουλου, ἡ μὲν πρώτη στόν 34ο τόμο (1963) μέ τόν τίτλο «Ὁ Χριστολογικός ὕμνος ἐν Φιλιπησίους 2, 6-11» ἡ δέ δεύτερη μέ τόν τίτλο «Ἡ ἔννοια τοῦ ἄλατος εἰς λόγιον τοῦ Ἰησοῦ» στόν 39ο τόμο (1968).

Στήν μὲν πρώτη μελέτη του ὁ καθηγητής Καραβιδόπουλος μελετᾷ ἐπισταμένως τούς θαυμασίους στίχους 6-11 τοῦ 2ου κεφαλαίου μιᾶς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αἰχμαλωσίας τοῦ Ἄπ. Παύλου πρὸς τούς Φιλιπησίους. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι τήν Ἐκκλησία τῶν Φιλίππων εἶχε ἰδρύσει ὁ ἴδιος ὁ Ἄπ. Παῦλος κατά τήν δευτέρα ἀποστολική του ὁδοιπορία. Ἡ ὅλη ἐπιστολή ἔχει θερμό καί οἰκεῖο ὕφος καί εἰδικότερα οἱ παραπάνω στίχοι προβάλλουν τόν Χριστό, ὡς τό κατ' ἐξοχήν παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Προβάλλεται κυρίως ὅτι ὁ Χριστός εἶναι πρότυπον αὐταπαρνήσεως καί ταπεινώσεως. Καί οἱ στίχοι αὐτοὶ ἔχουν ὀνομασθεῖ, ὡς ἕνας

χριστολογικός ύμνος, τούς οποίους καί ἐρμηνεύει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος στόν Η' Λόγο του ὑποδεικνύοντας τήν μεγάλη ἀρετή τῆς ταπεινοφροσύνης.¹²

Στό κείμενο ὑπάρχει τριμερῆς διαίρεση. Τό πρῶτο τμήμα 6-7α ἀφορᾷ τόν προϋπάρχοντα Χριστόν, τό δεύτερο 7β-8 τόν «ἱστορικό» Χριστό καί τό τρίτο τμήμα 9-11, τόν δεδοξασμένο Χριστό. Δηλαδή, ὁ Χριστός παρουσιάζεται α) «ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων», β) σχήματι εὐρεθείς ὡς ἄνθρωπος καί γ) «ὁ Θεός αὐτόν ὑπερύψωσε». Γιά τό «ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων» λέγει ὁ Μ. Βασίλειος: «Ἐγώ καί τό ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν, φημί. Ὡς γάρ τό μορφῆν εἰληφέναι δούλου, ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος τόν Κύριον ἡμῶν γεγενῆσθαι σημαίνει οὕτω... καί τό, ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν, τῆς θείας οὐσίας παρίστησι πάντως τήν ιδιότητα»¹³. Καί στή συνέχεια, ἔχουμε τήν παρουσία μέ ἄκρα ταπείνωση τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμον ἦτοι, ὁ προϋπάρχων Χριστός «ἐαυτόν ἐκένωσε» μέ τήν σάρκωση τοῦ Λόγου καί ὁ Θεός – Πατήρ «αὐτόν ὑπερύψωσε»¹⁴.

Στή δέ δεύτερη μελέτη του, ὁ καθηγητής Καραβιδόπουλος μελετᾷ καί ἐρμηνεύει τά λόγια τοῦ Χριστοῦ. «Καλόν τό ἄλας· ἐάν δέ τό ἄλας ἀναλον γένηται ἐν τίνι αὐτό ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλας καί εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις»¹⁵. Ἔπειτα: «Καλόν τό ἄλας· ἐάν δέ καί τό ἄλας μωρανθή, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται»¹⁶. Καί τά πιό γνωστά λόγια Του στήν ἐπί τοῦ ὄρους ὁμιλία Του: «Ἵμεῖς ἐστε τό ἄλας τῆς γῆς· ἐάν δέ τό ἄλας μωρανθῆ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδέν ἰσχύει ἔτι εἰ μή βληθῆναι ἔξω καί καταπατεῖσθαι ὑπό τῶν ἀνθρώπων»¹⁷.

Ἐδῶ τό ἄλας ἔχει μεταφορική ἔννοια. Ἡ ἔννοια εἶναι ἐκείνη πού σχετίζεται μέ τό «ἄλας τῆς διαθήκης» ὅπως ἀναγράφει τό Λευϊτικό¹⁸ δηλ. μία διαθήκη πού διαρκεῖ, μία διαρκῆ σχέση μέ τόν Θεό καί τήν ἀλήθειά Του.

Ἀλλά περαιτέρω ἐκτός ἀπό τήν πρώτη ἔννοια τῆς διατηρήσεως ἔχει καί τήν δεύτερη ἔννοια τῆς νοστιμιᾶς καί τῆς υἰγείας. Ἔτσι ὁ πιστός χριστιανός ἔχει πνευματική εὐθύνη καί πρέπει νά εἶναι τό «ἄλας τῆς γῆς», νά διατηρεῖ τήν ἐπικοινωνία του μέ τό Θεό ἀλλά καί νά νοστιμίζει τόν κόσμον, νά τόν προφυλάσσει ἀπό τήν ἠθική σαπίλα μέ τήν μαρτυρία του, διατηρῶντας τήν διαθήκη μέ τόν Θεό. Διαφορετικά εἶναι ἄχρηστος. Ὁ Ἄπ. Παῦλος μάλιστα θά πεῖ: «Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἄλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πώς δεῖ ὑμᾶς ἐνί ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι»¹⁹.

*

Μετέπειτα στον 36ο Τόμο (1965) έχουμε μία λίαν αξιόλογη μελέτη του καθηγητού Γ. Γαλίτη (τότε ύφηγητου) με τό θέμα: «Τά ἐρμηνευτικά προβλήματα τῶν ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ παραλλήλων διηγήσεων περί τοῦ τέλους τοῦ Ἰούδα».

Πρόκειται γιά τόν Ἰούδα τόν Ἰσκαριώτη, διότι ὑπάρχει μέ τό ὄνομα αὐτό καί ὁ Θαδδαῖος, ὁ Ἀπόστολος. Ὁ Ἰσκαριώτης εἶναι ἐκεῖνος ὁ μαθητής τοῦ Χριστοῦ «εἷς ἐκ τῶν Δώδεκα» πού τόν ἐπρόδωσε διά τριάκοντα ἀργυρά νομίσματα. Μετά τήν πράξη του ἐπιστρέψας τά ἀργύρια, ὡς ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος «ἀπελθὼν ἀπήγξατο»²⁰. Στίς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» γίνεται καί ἐκεῖ λόγος γιά τό τέλος τοῦ Ἰούδα μέ τά λόγια τοῦ Ἀπ. Πέτρου. Γράφει συγκεκριμένα τό ἱερό κείμενο. «Οὗτος μέν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας καί πρηνῆς γενόμενος ἐλάκησε μέσος καί ἐξεχύθη πάντα τά σπλάγχνα αὐτοῦ καί γνωστόν ἐγένετο πᾶσι τούς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ, ὥστε κληθῆναι τό χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀκελδαμᾶ, τουτέστι χωρίον αἵματος»²¹. Ὁ μέν Εὐαγγελιστής Ματθαῖος λιτά ἀναφέρει «ἀπελθὼν ἀπήγξατο», δηλαδή ἐπῆγε καί ἐπνίγη μέ σκοινί. Ὁ δέ Ἀπ. Πέτρος ὅτι «καί πρηνῆς γενόμενος» δηλαδή ὅταν αὐτοκτόνησε ἔπεσε ἀπ' ἐκεῖ πού κρεμάστηκε μέ τό πρόσωπο κατά γῆς καί «ἐλάκησε μέσος καί ἐξεχύθη πάντα τά σπλάγχνα αὐτοῦ», δηλαδή ἔπαθε διάρρηξη στό μέσον τοῦ σώματος καί ἐχύθηκαν ἔξω ὅλα τά σπλάγχνα του.

Ὁ καθηγητής Γαλίτης στή μελέτη του αὐτή διερχόμενος, ὅπως γράφει, τίς συμπληγάδες τῶν διαφορῶν ἐρμηνειῶν συμβάλλει μ' αὐτή, στήν εὕρεση τῆς ὀρθοτέρας ἐρμηνείας τοῦ ζητήματος τῶν παραλλήλων διηγήσεων περί τοῦ τέλους τοῦ Ἰούδα. Ἐρμηνεύει κατά πρῶτον στίς παράλληλες διηγήσεις τοῦ Ματθαίου καί τοῦ Λουκᾶ τά δύο ρήματα «ἐκτήσατο», τό χωρίον. Ἐπειτα προσεγγίζει ἐρμηνευτικά τήν φράση «ἀγρός αἵματος», δηλαδή ἐρμηνεύει στό πού ὀφείλεται τό ὄνομα. Στό αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἢ στόν θάνατο τοῦ Ἰούδα; Τέλος, ἀναφέρεται στό εἰδικότερο θέμα τοῦ θανάτου τοῦ Ἰούδα.

Ἐνδιαφέρουσες βέβαια μελέτες εἶναι καί τῶν Ἀνδρέα Θεοδώρου: «Ἡ περί τοῦ Ἀντιχρίστου ἰδέα» (τόμος 40ος, 1969), τοῦ Ἰωάννου Παναγόπουλου: «Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καί ἡ κριτική αὐτῶν ἔρευνα» (τόμος 42, 1971) ὡς καί τοῦ Μέγα Φαράντου «Ἡ θέσις καί ἡ σημασία τῆς Θεοτόκου εἰς τήν πίστιν καί εἰς τήν ζωήν» (τόμος 44ος, 1973).

*

Ἐν κατακλείδι, τό περιοδικό ἔγραψε, τῷ ὄντι, καί γράφει ἱστορία. Ἱστορία τῆς ἐπιστήμης τῆς θεολογίας. Στό βάθος, βέβαια, μακάρι ὅλοι μας, νά βρίσκουμε καί τήν οὐσία τῆς θεολογίας.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- Ἀγουρίδου Σάββα: Εἰσαγωγή εἰς τήν Καινήν Διαθήκην, Ἀθήνα 1971, σελ. 120.
- Μαξίμου Ὁμολογητοῦ: Περί διαφορῶν ἀποριῶν, ΡΚΓ' Φιλοκαλία τῶν Νηπτικῶν καί Ἀσκητικῶν ΕΠΕ, Θεσ/κη 1993, σελ. 92.
- Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, ΡG 3, 376Α.
- Μητσοπούλου Νικ. Θέματα ὀρθοδόξου Δογματικῆς Θεολογίας, Ἀθήνα 1983, σελ. 393.
- Τρεμπέλα Π.: Ὑπόμνημα εἰς τό Κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, Ἀθήνα 1969, σελ. 723.
- Ὅπ. παρ. σελ. 200.
- Λεξικό Βιβλικῆς Θεολογίας (Xavier Lèon – Dufour), Ἀθήνα 1980, σελ. 953-958 καί Ἀγουρίδη Σ., «Χριστός Ἰησοῦς», ΘΗΕ 12, στ. 227-228.
- Πράξ. 7,56.
- Ἰω. 1,17.
- Β' Κορ. 8,9.
- Τσίγκου Βασ., Θεσμική καί Χριστιανική διάσταση τῆς Ἐκκλησίας, Θεσ/κη 2010 σελ. 83.
- Ἰω. Χρυσοστόμου: ΕΠΕ, 21, 528-563.
- Μεγ. Βασιλείου, Κατά Εὐνομίου Ι,18 ΡG29,552-553.
- Γιά τήν νεωτέρα ἐπιστημονική βιβλική κριτική τοῦ χριστολογικοῦ ὕμνου εἰς Γ. Γρατσέα, ΘΗΕ, τόμ. 11, στ. 1088-1090.
- Μάρκ. 9,50.
- Λουκ. 14,34.
- Ματθ. 5,13.
- Λευϊτικόν 2,13.
- Κολ. 4,6.
- Ματθ. 27,5.
- Πράξ. 1, 18-19.

Image not found or type unknown

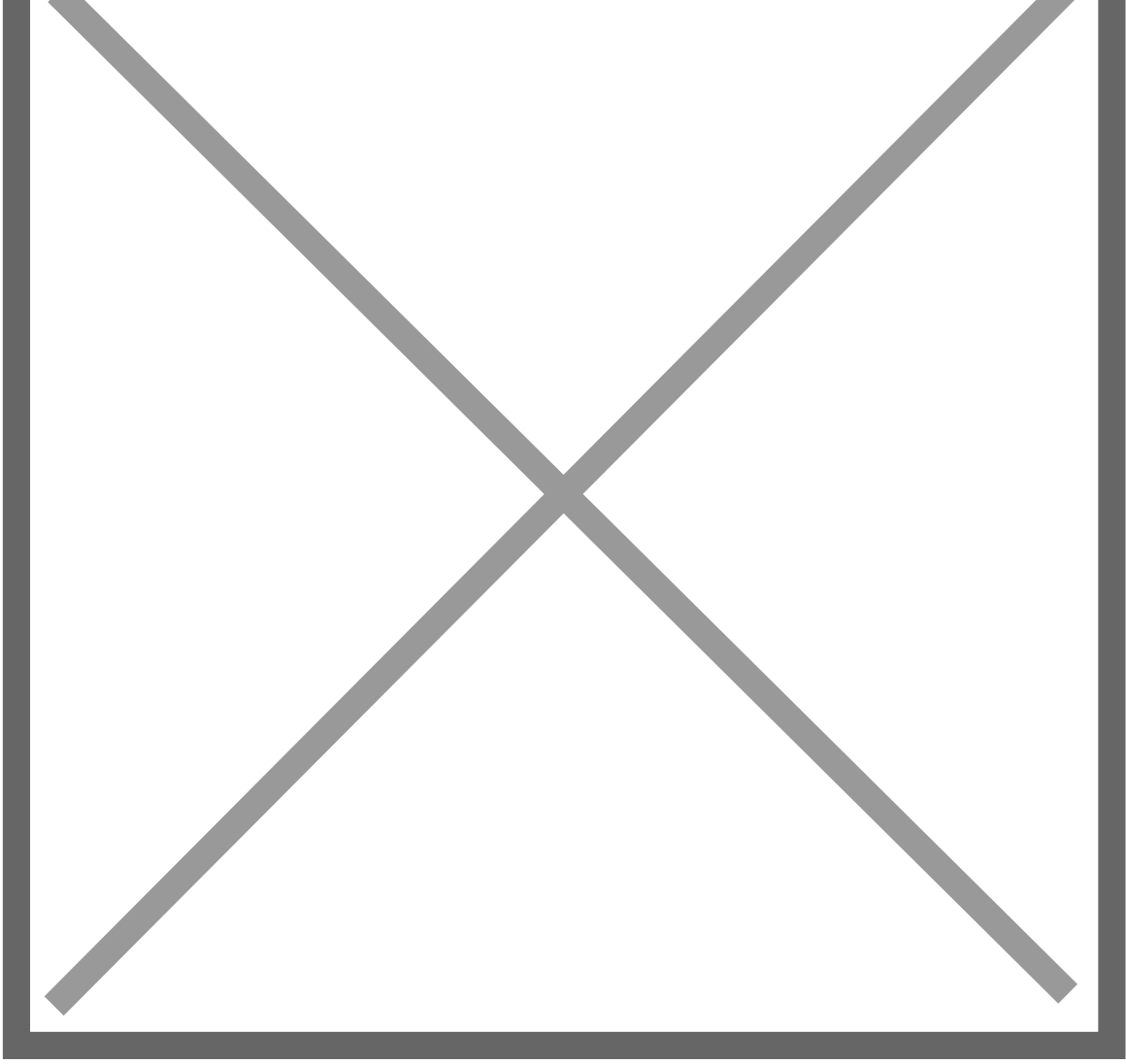

Image not found or type unknown

